

Hajagos József

Kutatási terület

1988-ban végeztem a szegedi József Attila Tudományegyetem földrajz-történelem szakán. Már az egyetemi évek alatt elkezdtem foglalkozni az 1848-49-es forradalom és szabadságharc történelmével. Ebben nagy szerepe volt az egyetem egyik fiatal oktatójának, Pelyach Istvánnak. Szegedről elkerülve 1992-ben kapcsolódtam be ismét a kutató munkába. Változatlan érdeklődésemelül ebben szerepe volt annak is, hogy a Berze Nagy János Gimnáziumnak – amelyben elhelyezkedtem – egyik hajdani diákja az a Török Ignác volt, aki egyike lett az aradi vértanúknak.

A kutatás és az előadások során ismeretségbe kerültem a szakterület legkiválóbb kutatóival (a szegedi Pelyach Istvánon és Kedves Gyulán túl Katona Tamással, Bona Gáborral, Hermann Róberttel, Csikány Tamással és Zakar Péterrel, újabban Kemény Krisztiánnal és Solymosi Józseffel), akikkel szívélyes, baráti viszonyt alakítottam ki. Segítségüknek is köszönhetően – gimnáziumi tanárként is aktív kutatója tudtam maradni a forradalom és szabadságharc történetének. Leginkább a szabadságharc katonai történelmével foglalkozom, azon belül is Komárommal és Török Ignác tevékenységével, valamint Heves megye és Gyöngyös 1848-49-es helytörténelmével.

Kutatási területemhez kapcsolódva évente több előadást is tartok különböző konferenciákon, illetve rendezvényeken.

Gimnáziumi tanárként természetesen a történelem és a földrajz más szakterületeivel is foglalkoznom kellett, pl. iskola- és oktatástörténettel.

Publikációs jegyzék

Tankönyvek:

- Hajagos József-Illés Sándor: Természetismeret a nyolcosztályos gimnázium I. osztálya számára. Berze nagy János Gimnázium, Gyöngyös, 1992.
- Földrajz a nyolcosztályos gimnázium 4. osztálya számára (Általános gazdaságföldrajzi ismeretek, Ázsia, Afrika). Berze Nagy János Gimnázium, Gyöngyös, 1994.
- Földrajz a nyolcosztályos gimnázium 5. osztálya számára (Ausztrália és Óceánia, Antarktisz, Amerika). Berze Nagy János Gimnázium, Gyöngyös, 1995.

Oktatástörténet – iskolatörténet:

- Heves megyei gimnáziumok a Ratio Educationisok korában. „A tanügyigazgatás története Magyarországon a felvilágosodás korától napjainkig” című tudományos konferencia előadásainak anyaga. Szerkesztette: Kiss Vendel. Tatabányai Múzeum, Tudományos füzetek, 2001.
- A gyöngyösi Berze Nagy János Gimnázium és Szakiskola 365 éve. Centenárium évkönyv. Gyöngyös, 1999-2000. Szerkesztette: Hajagos József.

A gyöngyösi gimnázium 365 éve című tanulmány írója (2-125. o.)

Vágó Ferenc (160-163. o.) és egyéb kisebb életrajzi írások

Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc története:

Könyvek:

- „...minden kitelhető erővel a végpillanatig...” Török Ignác (megjelenés alatt)
- A vértanúkról..., fiataloknak (Október 6-iki megemlékezési műsorok) Gyöngyös, 2016.
- Az 1848-49-es I. magyar hadtest iratai (Megalakulástól az 1849. január 4-i kassai vereségig). A bevezető tanulmányt írta, az iratokat válogatta és sajtó alá rendezte Dér Dezső és Hajagos József. Eger, 2002. A Heves Megyei Levéltár forráskiadványai 9.
- Az 1848-49-es I. magyar hadtest iratai II. (A januári ujjászervezés és az első sikerek). A bevezető tanulmányt írta, az iratokat válogatta és sajtó alá rendezte Dér Dezső, Hajagos József és Hermann Róbert. Eger, 2004. A Heves Megyei Levéltár forráskiadványai 10.

Tanulmányok:

2016:

– Őrszolgálat a körülzárt Komáromban 1849 elején. In. Komárom a szabadságharcban 1848-49. Válogatás a Komáromi Napok történész konferenciáinak előadásából 1992-2016. Szerkesztette: Kiss Vendel és Számadó Emese. Komárom, 1916.

– A tavaszi hadjárat eseményei Jókai Mór műveiben (megjelenés alatt, AETAS)

– Arany János Nemzetőr dalának történelmi, hadtörténelmi háttere (megjelenés alatt, Gödöllői Török Ignác Gimnázium Évkönyve).

2013:

– Török Ignác tevékenysége Komárom védelmének megszervezésében. In. Hadmérnökök a szabadságharcban. Szerkesztette: Pelyach István. AETAS 2013/2.

– A második vonalban. Kászonyi József ezredes, a II. hadtest parancsnoka. In. Komárom ismeretlen csillagai. Komárom 1848-as történetének történelmi félárnyékba került szereplői. Szerkesztette: Kiss Vendel. Komárom, 2013.

2009:

– A katonai helyzet az oroszok beavatkozása után. In. „Verekedni az utolsó emberig”. A turai lovasütközet, 1849. július 20. Szerkesztette: Rosonczy Ildikó. Budapest, 2009.

2007:

– A felső-tiszai hadtest élelmezési rendszere 1848 decemberétől 1849. március közepéig. In. A források bővületében. Ünnepi tanulmányok Katona Tamás 75. születésnapjára. Szerkesztették: Hermann Róbert, Zakar Péter. Belvedere. Szeged, 2007.

– Dessewffy Arisztid. In. Vértanúk könyve. A magyar forradalom és szabadságharc mártírjai 1848-1854. Szerkesztette: Hermann Róbert. Budapest, 2007. Ugyanitt:

– Török Ignác

– Knezić Károly

– Mednyánszky László báró

– Mátrai gerillák: Posztóczky István, Márkus János, Palik Ignác.

2003:

– Török Ignác, az elfelejtett várparancsnok. In. Magyarország legerősebb bástyája Komárom. Válogatás a Komáromi Napok történész konferenciáinak előadásából 1993-2001. Szerkesztette: Kiss Vendel. Komárom, 2003.

– Gyöngyös helyzete és szerepe a szabadságharcban 1849 tavaszán. Mátrai Tanulmányok. Szerkesztette: Horváth László. Gyöngyös, 2003.

2002:

– Népképviselői országgyűlési választások Gyöngyösön 1848-ban. In. Gyöngyösi Kalendárium, 2002.

2001:

– Hídfő a semmibe. – A párkányi és esztergomi erődítési munkálatok 1849 júniusában. Komárom-Esztergom megyei önkormányzat múzeumainak közleményei 8. Tata, 2001.

– Egy gyalogos huszárcsíny és következményei. In. Mátrai Tanulmányok. Szerkesztette: Horváth László. Gyöngyös, 2001.

– Gyöngyösiek az 1848-49-es szabadságharcban. In. Gyöngyösi Kalendárium, 2001.

2000:

– Almásy Pál tevékenysége az 1848-49-es forradalomban és szabadságharcban. Mátrai Tanulmányok. Szerkesztette: Horváth László. Gyöngyös, 2000.

1998:

– Heves megye az átalakulás hónapjaiban (1848 március-június). AETAS, 1998 2-3.

– Knezich Károly aradi vértanú (1808-1849). Archivum 15. Szerkesztette: Csiffáry Gergely. Eger, 1998.

– Komárom 1848 szeptemberétől 1848 decemberig. In. Várharcok az 1848-1849-es szabadságharc idején. Szerkesztette: Hermann Róbert. Életünk, különszám, 1998.

– A 28. honvédszászlóalj története. In. Szabolcsi honvédek a szabadságharcban (1848-1849). Jósa András Múzeum Kiadványai 44. Szerkesztette: Bene János. Nyíregyháza, 1998.

– Dessewffy Arisztid, a vesztes ütközetek bajnoka. In. Egy küzdelmes év katonái. Mátrai Tanulmányok. Szerkesztette: Horváth László. Gyöngyös, 2008.

– Török Ignác, a szabadságharc hadmérnök vértanúja (Török Ignác szabadságharc alatti tevékenységéhez kapcsolódó okmánytár). In. Egy küzdelmes év katonái. Mátrai Tanulmányok. Szerkesztette: Horváth László. Gyöngyös, 2008.

1996:

– A Heves vármegyei 26. honvédszászlóalj története 1848-1849-ben. In. A tavaszi hadjárat (1996. március 14-i tudományos konferencia anyaga). Hatvany Lajos Múzeum Füzetek 13. Szerkesztette: Horváth László. Hatvan, 1996.

1995:

– Heves megyei nemzetőrök részvétele a bácskai harcokban. Mátrai Tanulmányok. Szerkesztette: Horváth László. Gyöngyös, 1995.

1994:

– Tokajtól Tiszafüredig. In. Komárom és Klapka György 1848/49-ben. Az 1. Komáromi Napok alkalmából rendezett tudományos konferencia előadásai, 1992. április 26. Szerkesztette: Kiss Vendel. Komárom, 1994.

Általános helytörténet:

– Gyöngyös társadalomtörténete (a honfoglalástól a II. világháborúig). In. Gyöngyös helytörténeti olvasókönyv. Szerkesztette: B. Gál Edit. Gyöngyös, 2002.

Kiállítás

- Török Ignác honvéd tábornok, aradi vértanú életét bemutató kiállítás Észak-Komáromban. (A Gödöllői Török Ignác Gimnázium és a Gödöllői Városi Múzeum felkérésére állítottam össze, s írtam a kiállítási tablókhoz magyarázó szöveget.) A kiállítást 2013. január 26-án lett megnyitva az észak-komáromi Újvárbán, ahol a megnyitón egy életrajzi előadást is tartottam Török Ignácról. A kiállítás az elmúlt évben Magyarországon is be lett mutatva több helyen.
- A Berze Nagy János iskolatörténeti kiállításának az összeállítása.

Film, televíziós műsorok

- Gyöngyösi tv 2016.10.18.
- Közreműködtem a „Nem tűntem el” – Richter Gedeon életét bemutató filmben – amelyben helytörténészként a gyöngyösi gimnáziumi éveiről beszéltem (2015).
- Korábban az „Egyházak a szabadságharcban” című televíziós műsorban nyilatkoztam a gyöngyösi, illetve az ide menekült ferencesekről (Duna TV).
- Közreműködésemmel készült el a Gyöngyösi Városi Televízió „Szép tavasz volt” című, Gyöngyös 1848-49-es eseményeit, személyiségeit bemutató film, ami CD-n jelent meg. A 46 perces film oktatási segédeszközként is jól használható.

Konferenciák, előadások

Konferenciák:

Szervezés és előadás:

– 1993 óta szervezem a Gyöngyösi Berze Nagy János Gimnáziumban az 1848-49-es forradalom és szabadságharc vértanúinak tiszteletére a minden évben október 6-ika környékén sorra kerülő tudományos emlékülést diákok és tanárok részére. Gyakori, visszajáró előadói: Bona Gábor, Csikány Tamás, Hermann Róbert, Kedves Gyula, Pelyach István, Zakar Péter. Egy-egy alkalommal részt vett rajta: Dér Dezső, Katona Tamás, Kemény Krisztián, Kiss Tibor (festőművész), Kiss Vendel (muzeológus, Tatabánya), Kovács István, Németh Csaba (muzeológus, gyula), Solymosi József.

Ezeken minden évben magam is tartottam előadást a vértanúkhöz (pl. Török Ignác, Knezich Károly, Dessewffy Arisztid, gróf Vécsey Károly), a szabadságharc helyi személyiségeihez (Puky Miklós, Almásy Pál, Hellmann József) és eseményeihez, illetve az október 6-iki megemlékezések gyöngyösi és országos eseményeihez kapcsolódva. 2015-ben az aradi vértanúk egyik bajtársáról, Czetz János honvéd tábornokról tartottam előadást, aki később Argentínában telepedett le, s ért el figyelemre méltó karriert. 2015-ban a Heves megyéhez is kapcsolódó politikus vértanúról, báró Jeszenák Jánosról tartottam előadást.

– Részt vettem a 2007. október 27-én Gyöngyösön Hám János szatmárnémeti püspök tiszteletére rendezett történelmi konferencia megszervezésében, amelyen gyöngyösi éveiről, neveltetéséről előadást is tartottam.

Előadások különböző konferenciákon:

- 1992-től (három év kivételével) a Komáromi Napok keretében sorra kerülő történelmi konferencián, amelynek előadásai a szabadságharchoz és Komárom 1848-49-es történelméhez kapcsolódnak. Több előadást tartottam Török Ignác életéhez és komáromi várparancsnokságához kapcsolódva, de ezeken túl elemeztem a Komáromi Értesítőt, Klapka György katonai pályafutásának kezdetét, Kászonyi József ezredes, Puky Miklós kormánybiztos életét, a szabadságharc női szereplői témakörében pedig Szendrey Juliannáról is értekeztem. Katonai alakulatok kapcsán pedig az Egerben szerveződött 26. honvédszászlóaljról tartottam előadást. A konferenciákra Dél- és Észak-Komáromban került sor.
- Egerben az Eszterházy Károly Főiskola Gyakorló Iskolája által minden évben történelem tanárok számára szervezett történelmi emléküléseken három alkalommal tartottam előadást (Heves megyei nemzetőrség 1848-ban; Batthyány Lajos és a Heves megyei nemzetőrség szervezése; Nemzetiségek Heves megyében 1848-49-ben).
- A Hadtörténeti Intézet szervezésében megrendezett konferenciákon két alkalommal tartottam előadást, pl. 2007-ben a Batthyány Lajos Emlékév kapcsán.
- A Szegedi Egyetem által rendezett 1848-49-es konferenciákon 3 alkalommal tartottam előadást, egyet szintén a Batthyány Emlékév kapcsán (Gróf Batthyány Lajos és felesége, Zichy Antónia grófnő). 2015. márciusában „A tiszafüredi átkelő biztosítása 1848-49 telén” címmel tartottam előadást.
- Az Irodalomtörténeti Társaság Pest megyei Csoportja által rendezett konferenciákon három alkalommal vettem részt, amelyeken „Arany János Nemzetőr dala a hadtörténész szemével” (2015); „A tavaszi hadjárat eseményei Jókai Mór műveiben” (2014); „Petőfi Sándor katonai szolgálata a szabadságharcban” (2013) címmel tartottam előadásokat. A konferenciák társrendezője a gödöllői Török Ignác Gimnázium volt.
- 2008. július 21-én Turán a „Verekedni utolsó emberig” elnevezésű konferencia az 1849. július 20-i turai ütközetnek állított emléket. Ezen „A katonai helyzet az oroszok beavatkozása után” címmel tartottam előadást. (A konferencia előadásai 2009-ben önálló kötetben is megjelentek.)
- Baján egy Deák Ferenc tiszteletére rendezett konferencián a politikus 1848-as tevékenységét mutattam be (további előadók: Schlett István, Zakar Péter és Löffler Tibor voltak).
- Pápán a Veszprém megyei honvédalakulatokról tartott konferencián a 6. honvédszászlóalj történetét mutattam be.
- Nyíregyházán a Szabolcs megyei honvédalakulatokról tartott konferencián a 28. és a 43. honvédszászlóalj megalakulását és harcértékét hasonlítottam össze (2013).
- 2006-ban a Noszvajban megtartott Politológiai Vándorgyűlésen Kossuth Lajos kormányzói tevékenységéről tartottam előadást.
- 2013-ban Gödöllőn a „Török Ignác és hadmérnökök a szabadságharcban” elnevezésű konferencián Török Ignác komáromi várparancsnoki tevékenységét mutattam be.

- 1999 nyarán Bona Gábor, Csikány Tamás, Egyed Ákos, Kedves Gyula és Pelyach István társaságában Erdélyben Kézdivásárhelyen és a Hétfaluhoz tartozó Zajzonban tartottam előadást a szabadságharc erdélyi eseményeiről („Erdély visszafoglalásának kezdete, 1848 december – 1849 február”).
- 1999. március 5-én „A szolnoki csata és a tavaszi hadjárat” c. konferencián Heves és Külső-Szolnok vármegye szabadságharc alatti helyzetéről tartottam előadást.
- 1996. március 14-én Hatvanban a „Tavaszi hadjárat” címmel tartott konferencián a Heves megyében alakult 26. honvédszászlóalj történetéről tartottam előadást. (A konferencia előadásai önálló kötetben is megjelentek.)
- 2001-ben Tatabányán „A tanügyigazgatás története Magyarországon a felvilágosodás korától napjainkig” konferencián „Heves megyei gimnáziumok a Ratio Educationisok korában” címmel tartottam előadást.

Egyéni előadások:

- Gyöngyösön több előadást tartottam a Múzeumbaráti Kör, a Honvéd Kaszinó, a Junior Art Alapítvány és a Kolping-ház felkéréséből. Általában előadásaim az 1848-49-es forradalom és szabadságharc történetéhez kapcsolódtak, de beszéltem gróf Teleki László életéről is.
- Tartottam egyéni előadásokat Gyöngyössolymoson, Egerben, Szolnokon és Gödöllőn is hasonló témakörökben. Eltérő jelleggel 2014 nyarán Gyöngyössolymoson a Szent László legendakörrel is beszéltem.
- 2010. október 4-én Zakar Péterrel együtt a kézdivásárhelyi Nagy Mózes Líceumban tartottam előadást az aradi vértanúkra és krónikásukra, a gyöngyösi születésű Sulyánszky Eusztákra emlékezve. Utóbbinak a plakettjét ekkor avatták fel a Líceum falán. Ebből az alkalomból két vértanúról beszéltem (Aulich Lajos, Ernst Poeltenberg).
- 2016. március 10-én Jászkiséren a Honismereti Kör éves nyitó rendezvényén Damjanich Jánosról és gróf Leiningen-Westerburg Károly leveleiről tartottam előadást.
- A gimnáziumon belül is számos előadást tartottam. Külön előadássorozatot tartottam a zsidóság és Japán történetéről, illetve báró Eötvös József életéről. A közelmúltban Művészeti Önképzőkör felkérésére „Hajók a művészetben”, illetve az I. világháborúra emlékezve „Az OMM hadihajói a művészetben” címmel tartottam előadást.

Emlékbeszédek:

A közelmúltban több alkalommal kértek fel ünnepi megemlékezésre, emlékbeszédre is.

- Gyöngyösön 2014-ben a Hősök Napja alkalmából tartottam emlékbeszédet a II. világháborúban elesett katonákról.

– Gyöngöshalászon két alkalommal, Nagyrédén egy alkalommal mondtam ünnepi beszédet március 15-ike alkalmából.

– 2015. október 6-án Jászkiséren az aradi vértanúkról és a 12. (Nádor-) huszárezred vértanúiról emlékeztem meg.

Iskolai ünnepek, megemlékezési műsorok

– 1993-tól minden évben összeállítója vagyok az október 6-i megemlékezési műsoroknak. (ebben segítségemre vannak ének és több esetben magyar szakos kollégáim is.) A megemlékezési műsorokat a gimnázium számára az tette kiemeltté, hogy az egyik aradi vértanú, Török Ignác egykor a gimnázium diákja volt. Kezdetben levelekből, versekből, visszaemlékezésekből álltak a műsorok zenével és énekekkel. Az összes vértanúról szóló megemlékezések után igyekeztem a szabadságharc minden vértanújáról önálló műsort is összeállítani. Ennek során az iskoladramákat felújítva igyekeztem zenékel és énekekkel vegyített színdarabokat írni. Így sikerült megemlékezni több vértanúról. A műsorok valós történelmi tényeken alapulnak.

Török Ignácról: „Ítélethirdetés után” (2000). A műsort a Gödöllői Török Ignác Gimnáziumban is előadták. Ugyancsak Török Ignácról szólt az „Akik megvédték Komáromot” (2013) című műsor.

Knezich Károlyról és lányairól: „A nemzet árvái” (2002). A műsort a Gödöllői Török Ignác Gimnáziumban is előadták. A gödöllői gimnázium tanulói 2013-ban a Knezich leszármazottak szolnoki világtalálkozóján is bemutatták nagy sikerrel. (Ugyanitt előadást tartottam Knezich Károlyról és a műsor keletkezéséről.)

Damjanich Jánosról és az aradi Szabadság-szoborról: (2003).

Ernst Poeltenberggről: „A reménytelenség határán” (2004).

Schweidel Józsefről: (2005).

Desseffy Arisztidről: „Az élet megy tovább” (2006).

Rázga Pál evangélikus lelkészről és báró Mednyánszky László honvéd őrnagyról (2007).

Gróf Batthyány Lajosról: „Óröm a lángot” (2008).

Nagysándor Józsefről: „Temetői séta” (2009).

Gróf Leiningen-Westerburg Károlyról: „Leiningen tábornok” (2010). Korábban róla szólt a 2001-es megemlékezési műsor is, amely főleg leveleire és naplójára épült.

Láhner Györgyről: „Akik nélkül nem lehetett volna megívni a szabadságharcot” (2011).

Gróf Vécsey Károlyról: (2012).

Kiss Ernőről: (2014).

Kmety Györgyről (ő nem lett vértanú): „Kars vára vitéz védője...” (2015).

Lázár Vilmosról: „Embernek maradni nehéz helyzetekben” (2016).

– Több alkalommal vettem részt a március 15-i műsorok összeállításában is. A kollégáimmal közös ötleten alapuló közül kettő Kézdivásárhelyen is elő lett adva. A jórészt saját ötleteimen alapuló közül tartozott a 2005-ös („Nyergestető”), a 2012-es, a 2014-es („Emlékeink éltető ereje”) és a 2015-ös („Gyöngyös a szabadságharc sodrában”) műsor.

– Több alkalommal mondtam megemlékező beszédet a kommunista diktatúra áldozatainak a napján. Az utóbbi években ezen a napon felkeressük a recski munkatábor emlékhelyét, és a helyszínen is megemlékezést tartunk. Hasonlóképpen több alkalommal tartottam emlékbeszédet a holocaustra emlékezve is.